



3.4.2018

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

LAUSUNTO: HE 14/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

1. Hallituksen esityksessä maaseutuhallinto keskitetään maakuntien tehtäväksi ELY-keskuksista, aluehallintovirastosta sekä kunnilta. Maakunnan tehtäväalaan kuuluisivat maatalous ja maaseudun kehittäminen. Tehtäväalaan sisältyvät seuraavat kokonaisuudet: viljelijätuet, hanke- ja yritystuet, maatalouden rakennetuet, maaseudun kehittämisohjelmien hallinnointi, kolttalain mukaiset tehtävät, poro- ja luontaiselinkeinot sekä maatalouden luopumistuki. Uudistuksen myötä toimijoiden määrä vähenee huomattavasti ja maaseutuhallinnosta syntyy asiakasystävällisempi kokonaisuus.
2. Maakunnille jatkossa kuuluu viljelijätukikokonaisuudesta hakemusten vastaanotto ja käsittely, tuen myöntäminen ja maksaminen sekä valvontatehtävät. Lisäksi maakunnille on siirtymässä erilaisia maatalouden tuotanto-oikeuksien, vahinkoasioiden, markkinapolitiikan sekä elintarveturvallisuuteen liittyviä maataloustuotannon hallinto- ja valvontatehtäviä. Myös maaseudun kehittämiseen liittyvät tehtävät tulee pitkälti vas-

tuuttaa maakunnille. Tosin maakunnille tulee luoda kannuste rakentaa ylimaakunnallisia kehittämishankkeita. Ylimaakunnallisilla hankkeilla osin taataan se, että kehittämistyössä laatu ja toimenpiteiden taso ovat kansallisesti katsottuna korkeat. Maaseudun toimintaryhmien ja maakuntien välille on myös rakennettava tiivis ja toimiva yhteys. Ilman tätä ehkä jopa lain perusteluihin kirjattua yhteistyömuotoa voidaan ajautua tilanteeseen, jossa toimintaryhmät ja maakunta eivät tee riittävästi yhteistyötä.

3. Maakuntauudistus luo mahdollisuudet uudistaa toimintatapoja, kun nykyiset ELY-keskusten ja kuntien YT-alueiden maatalous- ja maaseututehtävät ja osa aluehallintovirastojen nykyisistä tehtävistä hoidetaan yhdessä maakunnassa. Maatalouden rakennemuutoksen näkökulmasta on hyvä, että maaseutuhallinnon organisaatioiden määrä vähenee. Samalla kun maataloudessa yksikkökoot kasvavat ja tilat erikoistuvat, kasvavat viranomaisten osaamisvaatimukset. Yhdistämällä ELY-keskusten ja kuntien YT-alueiden osaajat voidaan saada aikaan riittävä kriittinen massa, joka pystyy palvelemaan maa- ja metsätalousyrittäjiä monipuolisesti. Myös ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoiden liittäminen maakuntakokonaisuuteen on positiivinen asia, sillä varsinkin suurissa maakunnissa voidaan löytää synergiaetuja asiantuntijoiden työssä.
4. Lomituspalvelut ovat tärkeä osa maatalousyrittäjien yrittäjyyttä, elämää sekä sosiaali-turvaa. Lisäksi se, että lomituspalvelut toimivat, on keskeistä huoltovarmuuden näkökulmasta. Lomituspalvelun luonteen ja erityisten osaamisvaatimusten vuoksi on perusteltua säätää ainakin pitkä siirtymäaika ennen kuin maakunnilla on yhtiöittämisvelvotte lomituksen suhteen. Työhyvinvointipalveluna lomituspalveluilla on rooli maatilalla työskentelevien yrittäjien hyvinvoinnin turvaamisessa, mutta rooli myös eläinten hyvinvoinnin kannalta. Lomituspalvelut turvaavat tilan toiminnan ja eläinten hoidon eritystilanteissakin.
5. Yleiskatteellisen rahoituksen lisäksi maakunnille tulee kohdistaa myös erillisrahoitusta toiminnan kehittämiseen ja sellaisiin mittaviin investointeihin (esim. tulvasuojelutoimenpiteet, vesistörakenteiden kunnossapito), joiden toteutus maakunnille jaettavan yleiskatteellisen rahoituksen kautta olisi liian haasteellista.
6. Varsinais-Suomen ELY-keskus näkee tarkoituksenmukaisena, että kalatalouden tehtävät merialueen osalta keskitetään Varsinais-Suomen maakuntaan kattaen nykyisen toiminta-alueen kaikki rannikkoalueen maakunnat pois lukien Pohjois-Pohjanmaan

maakunta. Tämä mahdollistaa joka tapauksessa ylimaakunnallisen, sopimus pohjaisen toimintamallin rakentamisen. Kalatalouden tehtävien keskittämällä voidaan varmistaa asiantuntija- ja muiden voimavarojen tehokas käyttö, päätöksenteon yhdenmukaisuus sekä Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttäminen. Kalatalousasioissa tulee kuitenkin varmistaa, että ko. sektorin tehtäviä hoidettaessa on luotu toimiva ja vuorovaikutteinen prosessi vesitalouden hallinnon ja asiantuntijoiden kanssa.

7. Vesi- ja kalatalouden yhteistyöalueita suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon se, että hallintoalueista muodostuu toimivia ja tarkoituksenmukaisia. Liian suuret alueet voivat olla liian ylätasen toimijoita samalla kun yhden maakunnan alue on monissa tehtävissä liian pieni niin osaamisen kuin itse vesistön näkökulmasta. Vesien hoitoon liittyen toteamme erityisesti kuten yllä on todettu rahoituksesta. Erillisrahoitus vesivara-tehtävien hoidossa on ainoa tae sille, että maakunnat jatkavat kehittämis- ja edistämistehtävää merkittävällä panostuksella ja myös ylimaakunnallisena toimintona.
8. Seuraavien maaseutuohjelman ohjelmakausien valmistelussa maakunnilla tulee olla rooli, mutta niiden välinen yhteistyön sekä valtakunnallisen näkökulman säilyttäminen on tärkeää, jotta ohjelmilla tulee olemaan riittävän korkeatasoiset tavoitteet.
9. Maa- ja metsätalouden sekä kala- ja vesitalouden erityistehtävissä vaaditaan usein korkeaa osaamista. Jotta maakuntien kustannukset eivät kasva sen vuoksi, että maakunnat joutuvat palkkaamaan eri alojen asiantuntijoita, tulisi maakunnille tarjota selkeitä yhteistoimintamalleja, jossa erityisasiantuntijoiden osaamista voidaan hyödyntää useamman maakunnan alueella. Maakuntien tulee kuitenkin saada itse määrittää ja sopia yhteistyöstä ja -alueista.
10. Tärkeimpiä uusiutuvia luonnonvaroja Suomessa ovat metsien, maaperän, peltojen, vesistöjen ja meren biomassa eli eloperäinen aines sekä makea vesi. Biotalous ja sen edistäminen tulisi olla yksiselitteisesti maakunnan lakiin kirjattu tehtävä. Näin voimme turvata, että positiivinen kehitys biotalouden kehittymisessä jatkuu ja pystymme saavuttamaan ne tavoitteet, joita Suomessa on asetettu. Biotalous edistämisen lisäksi lakiin, mahdollisesti sen perustelutekstiin, tulee kirjata myös kiertotalouden toimenpiteiden edistäminen maakunnissa. Ehkä parhaiten tämä onnistuisi lisäämällä lakiin tai

sen perustelutekstiin maakunnan tehtäväksi kestävän kehityksen edistäminen maakunnan toimialaan kuuluvissa tehtävissä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Timo Metsä-Tokila

Vs. johtaja elinkeinovastuualue

timo.metsa-tokila@ely-keskus.fi

Puh. 040 750 2442

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Käyntiosoite: Itsenäisyydenaukio 2, 20800 TURKU

Postiosoite: PL 236 (kirjaamo), 20101 TURKU

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi